

چرا فاطمه (س)، ام‌ابیهاست؟

فتاح رهگانی
حجت‌الاسلام والمسلمین حسین ابراهیمی

درباره بزرگ بانوی اسلام، حضرت زهرا^(س) و فضیلت‌های ایشان، کتاب‌های زیادی نوشته شده است و بزرگان و صاحب‌نفسان، سخن‌ها گفته و نوشته‌اند. در بزرگی این بانو همین پس که کفو مولای دوعالم، امیرالمؤمنین^(ع) هستند و دیگرآنکه در ماجرای حدیث کسا که مؤمنان در جلساتشان می‌خوانند و مرور می‌کنند، ایشان محور این حدیث‌اند.

وقتی خداوند می‌خواهد از اهل کسا یاد کند، می‌گوید «هم فاطمه و ابو‌ها... این‌ها فاطمه و پدر فاطمه و همسر فاطمه و فرزندان فاطمه هستند»، در فضایل و مقام بی‌بی دوعالم، احادیث اعجاب‌انگیز زیادی وارد شده است، مثلاً اوچ کاری که ما می‌توانیم در مسیر خدا انجام دهیم، این است که راضی به رضای خداوند باشیم، اما درمورد حضرت زهرا^(س)، پیامبر^(ص) فرمودند: «إِنَّ... يَغْضَبُ لَغَضْبِ فَاطِمَةَ وَ يَرْضَى لِرِضَاهَا، به یقین خداوند با خشم فاطمه به خشم می‌آید و با خشنودی او خشنود می‌شود». (بحار الانوار، ج ۴۲، ص ۲۲۰). یکی از القاب حضرت زهرا^(س) ام‌ابیهاست، در عرب رسم است که علاوه‌بر اسم، کنیه هم برای خود قرار می‌دهند و درمورد فاطمه زهرا^(س) کنیه‌ای عجیب نقل شده است. در «اسد الغابه» آمده است، «كَانَتْ فَاطِمَةُ تُكْنَى أُمَّ أَبِیْهَا، کنیه فاطمه ام‌ابیها (مادر پدرش) بود». این معنا در کتاب «استیعاب» از امام صادق^(ع) نیز نقل شده است. این تعبیر عجیب که نظیر آن درباره هیچ یک از زنان اسلام دیده نشده است، نشان می‌دهد که این دختر باوفا آن چنان به پدرش محبت می‌کرد که گویی «یک مادر» واقعی برای او بود.

می‌دانیم که پیغمبر اکرم^(ص) در همان کودکی، مادر خود را از دست داد، ولی این دختر تا همان خردسالی از هیچ‌گونه محبت و دلسوزی درباره پدر بزرگوارش فروگذار نکرد. هم دختری دلسوز و فداکار و هم مادری مهربان و ایثارگر و هم یاری وفادار محسوب می‌شد. در دوره غربت اسلام، حضرت با پدرش رفتاری داشت همانند رفتار مادر با فرزند و پیامبر^(ص) نیز بسیار به دخترش علاقه‌مند بود، همانند رفتار فرزند با مادر. پیامبر^(ص) دست فاطمه^(س) را می‌بوسید. هرگاه به سفر می‌رفت، آخرین کسی که با او خداحافظی می‌کرد، حضرت فاطمه^(س) بود و در بازگشت از سفر، نخست به دیدار او می‌رفت.

حضرت زهرا^(س) مانند مادری دلسوز، رسول خدا^(ص) را در آغوش می‌گرفت، از او نگهداری می‌کرد، زخم‌هایش را مرهم می‌گذاشت و رنج‌ها و دردهایش را کاهش می‌داد. این‌گونه ابراز عواطف دوسویه، همانند ابراز عواطف مادر و فرزند است. مادر هر چیزی اصل و اساس اوست. ممکن است مقصود آن باشد که حضرت فاطمه^(س) اصل و اساس درخت رسالت است؛ چنان‌که در روایت آمده است: «شجره طیبه، پیامبر اسلام^(ص)، ساقه‌اش علی و ریشه‌اش فاطمه، میوه‌اش فرزندان او و شاخ و برگش، شیعیان حضرت هستند».

همان‌طور که اگر ریشه درخت نباشد، درخت خشک می‌شود و طراوت خود را از دست می‌دهد، حضرت زهرا^(س) نیز اگر نبود، درخت اسلام، سرسبزی و نشاط خود را از دست می‌داد. آرتاجا که خداوند زنان پیامبر^(ص) را به کنیه «ام‌المؤمنین» گرامی داشت، ممکن است به ذهن خطور کند که آن‌ها مهم‌ترین زنان روی زمین هستند و حتی از حضرت فاطمه^(س) والا‌ترند، از این‌رو حضرت رسول^(ص) او را «ام‌ابیها» خطاب کرد تا از این وسوسه‌ها و خطورات ذهنی جلوگیری کند؛ یعنی ای زنان پیامبر^(ص)! اگر شما به‌منزله مادران مؤمنان هستید، حضرت فاطمه^(س) به‌منزله مادر پیامبر است.

از خداوند بزرگ می‌خواهیم که شفاعت این بانوی بزرگ اسلام را شامل حال ما و دوستداران و شیعیان و دلدادگانش قرار بدهد. ان‌شاء...!

آغاز ثبت‌نام عتبات‌عالیات ویژه آذر

به‌گزارش شهرآرا به نقل از فارس، ثبت‌نام عتبات‌عالیات تا پایان آذر بدون تغییر قیمت آغاز شد. سازمان حج‌وزیارت ظرفیت سفرهای زیارتی را فقط تا نیمه اول آذر باز کرده و همین امر موجب شده بود متقاضیان این سفرها، نگران افزایش هزینه‌ها برای اعزام‌های بعد از این مدت باشند. حالا باتوجه به افزایش درخواست‌ها، ظرفیت‌های جدیدی هم برای زیارت عتبات در آذر پیش‌بینی شده است که درحال حاضر به‌دلیل تکمیل ظرفیت‌های دمه اول فاطمیه، ظرفیت جدیدی فراهم شده است. هم‌اکنون برای آذر، ظرفیت بیش از ۴۰هزار نفری درنظر گرفته شده است که البته همچنان ظرفیت کاروان‌ها برای ثبت‌نام باز است. براساس برنامه سازمان حج‌وزیارت، متقاضیان سفر عتبات می‌توانند تا پایان آذر برای این سفر، برنامه ریزی و در یکی از کاروان‌های زیرنظر سازمان حج‌وزیارت به کرلا سفر کنند. هزینه سفر عتبات تا پایان آذر برای سفرهای هوایی متوسط، ۱۵میلیون و ۵۰۰هزار تومان و برای سفرهای زمینی، ۷میلیون تومان است.

اجرای هر پایگاه بسیج، ۴۴ خدمت در مساجد

به‌گزارش شهرآرا به نقل از شبستان، معاونت بسیج مساجد و محلات به‌مناسبت چهل‌وچهارمین سالگرد تشکیل بسیج مستضعفین، طرح «هر پایگاه مقاومت بسیج، ۴۴ خدمت» را به نیت نذر فرج و ظهور امام عصر^(ع) اجرا می‌کند. زمینه‌سازی برای ازدواج آسان، تأمین چهریزه برای زوج‌های نیازمند، تأمین بسته‌های معیشتی و اعطای کمک‌های معیشتی به خانواده‌های محروم و نیازمند، تأمین پوشاک و لوازم‌تحریر برای دانش‌آموزان محروم و همچنین اعطای وام قرض‌الحسنه با رویکرد اشتغال آفرینی، از طریق صندوق‌های قرض‌الحسنه مساجد، جزو خدماتی است که در طول هفته بسیج به اهالی محلات مساجد داده می‌شود. کمک به ترک اعتیاد و توانمندسازی افراد مبتلا به سوء مصرف، کمک به حل اختلاف‌های خانوادگی با محور پیشگیری از طلاق نیز جزو فعالیت‌هایی است که در هفته بسیج، بسیجیان در پایگاه‌های مقاومت بسیج مساجد و محلات انجام می‌دهند.

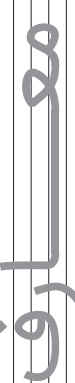
هشتمین دوره مسابقات قرآن دانش‌آموزان جهان اسلام

به گزارش شهرآرا به نقل از شبستان، دعوت‌نامه هشتمین دوره مسابقات بین‌المللی قرآن کریم دانش‌آموزان جهان اسلام به کشورها ارسال شده است و کشورهای متقاضی تا ۲۵ آذر، فرصت ثبت‌نام و ارسال آثار دارند. هم‌زمان با مسابقات قرآنی بزرگ سالان در اواخر بهمن، مرحله نهایی و حضوری آن برگزار می‌شود. این مسابقات در رشته قرانت تحقیق برای پسران، ترتیل برای دختران و حفظ کل برای هردو جنس برگزار می‌شود. برای تمام کشورها، دعوت‌نامه ارسال شده است و محل برگزاری این مسابقات، تهران است. هر کشوری در این مسابقات، حداکثر چهار نفر برای هر دو جنس سهمیه دارد؛ دو دختر و دو پسر. ایران نیز در این رویداد شرکت می‌کند. مسابقات در هفته اول دی، مرحله نیمه‌نهایی و در آخر بهمن، مرحله نهایی را پشت‌سرمی‌گذارد و در سه مرحله مقدماتی، نیمه‌نهایی و نهایی برگزار می‌شود. در دوره قبل سی کشور در مسابقات حضور داشتند و اسامی نیز قطعا کشورهای مسلمان، نمایندگان خود را شرکت می‌دهند. مسابقات به شکل دوسالانه برگزار می‌شود که در سال ۱۴۰۰ جمهوری اسلامی در رشته قرانت پسران مقام اول، در رشته حفظ دختران مقام اول و در رشته حفظ پسران، مقام دوم را کسب کرد.

آشنیه
۱۳۰۲
۳۰ خرداد ۱۳۹۵
شماره ۲۰۱۴

۱۴

آمنه مستقیمی | وجود مقدس حضرت زهرا^(س) به‌عنوان بضعه‌الرسول^(ص) (پاره‌تن پیامبر^(ص)) و خیرکثیری که نه فقط به رسول خاتم^(ص) بلکه به عموم عالم اعطا شده است. از چنان جایگاهی برخوردار است که آیات قرآن کریم در مواضع مختلف، زبان به تحسین ایشان گشوده‌اند. جالب آنکه سیره ایشان هم مثل آینه، فرازه‌فراز آموزه‌های قرآن را منعکس کرده است. در بررسی سیمای قرآنی آن بانوی بزرگوار با حجت‌الاسلام والمسلمین عبدالکریم پاک‌نیا، محقق و مؤلف سیره اهل بیت^(ع) و نویسنده «درس‌های حضرت زهرا^(س) برای خانواده‌ها»، گفت‌وگو کرده‌ایم.

حیات و شخصیت بابرکت حضرت زهرا^(س) از زوایای مختلف قابل بررسی است. یکی از زیہترین آن‌ها سیمای قرآنی ایشان است؛ چنان‌که با مرور کتاب خدا درمی‌یابیم آیات متعددی درباره شخصیت والای آن بانوی بزرگوار، تفسیر و تأویل شده است. از مهم‌ترین آن‌ها، آیات سوره مبارکه کوثر است. با اینکه این سوره، کوتاه‌ترین سوره قرآن محسوب می‌شود، سه‌وعده و بشارت مهم با محور حضرت زهرا^(س) مرضیه^(س) به تاریخ می‌دهد: نخست آنکه خدا به واسطه حضرت فاطمه^(س)، به پیامبر^(ص) خیر کثیر داده است. دوم امتداد ذریه و نسل نبوی از طریق حضرت زهرا^(س) و سوم ابرتر ماندن و از بین رفتن نسل و امتداد دشمنان پیامبر^(ص). شیخ طبرسی در «مجمع البیان»، و شیخ ابوالفتح رازی در تفسیر معروف خود و نیز از علمای اهل سنت، فخر رازی، مفسر بزرگ، سوره کوثر را به وجود مقدس حضرت زهرا^(س) تفسیر کرده‌اند. علاوه‌بر این، مفسران دیگری از اهل سنت نیز بر این مسئله تصریح دارند و همین موضوع، اختصاص این سوره مبارکه به آن وجود مقدس را ثابت می‌کند. وعده‌های این سوره هم به‌وضوح آشکار است؛ چنان‌که امروز خیری از نسل و امتداد دشمنان پیامبر^(ص) نیست. اما نسل نبوی از طریق حضرت زهرا^(س) و با اسم سادات، استمرار یافته است و در همه دنیا حضور دارد.

بهترین عمل زنان

حضرت صدیقه کبری^(س) در توصیه به پرهیز از ارتباط با نامحرم و محدود کردن این ارتباط به حداقل‌ها، فرموده‌اند: «بهترین و نیکوترین عمل زنان، آن است که بدون ضرورت مردان نامحرم را نبینند و مردان نامحرم، آن‌ها را ننگرند». این سخن هم به خوبی برای زنان و دختران جوان ما، نقشه تعامل و ارتباط با نامحرم را ترسیم می‌کند. پیامبر^(ص) در مواجهه با این شدت عفاف و حجاب و حیا^(س) حضرت زهرا^(س) به ایشان فرمودند: «شهادت می‌دهم که تو پاره‌تن من هستی»، رسول خدا^(ص) خود بر این عفاف و حیا تأکید می‌کردند و می‌فرمودند: «بین زن و مرد باید فاصله باشد».

حیا و عفاف قرآنی فاطمه (س)

از جلوه‌های زیبای عمل به قرآن در سیره فاطمی، تجلی حیا، عفاف و حجاب است. در این پاره شاهد مثال‌های بسیاری برجای مانده است؛ مثل نقل معروفی که آورده است: «نابینایی وارد شد و حضرت زهرا^(س) در برابر او حجاب کردند. وقتی گفتند او که نمی‌بیند، حضرت زهرا^(س) پاسخ دادند: من که اورا می‌بینم». علاوه‌بر این، در سخنان حضرت فاطمه^(س) تا بلوی راه برای زنان، ترسیم شده است تا مسیر را گم نکنند. ایشان می‌فرمایند: «نزدیک‌ترین حالت زن به خدا آن است که خود را از دید نامحرم دور بدارد». امام صادق^(ع) نیز از مادرشان در عمل به آیات حجاب چنین نقل کرده‌اند: «نزدیک‌ترین حالت زن به خدا... آن است که در منزل باشد و به تربیت فرزند و خانه‌داری بپردازد».

زندگی به سبک قرآن

علاوه‌بر سیمایی که حضرت زهرا^(س) در قرآن دارند، سبک زندگی و حیات آن بانوی بزرگ اسلام نیز تجلی آموزه‌های قرآنی است و حضرت آیات قرآنی را به‌تمامی در زندگی فردی، خانوادگی و اجتماعی خود اجرا می‌کردند. از مهم‌ترین تجلیات این عمل، امر به معروف و نهی از منکر است که بالاترین این معروفات، تمسک به ولایت و همراهی با آن است. ایشان در سراسر خطبه فدکیه از قرآن مدد گرفته‌اند؛ برای مثال درباره عصب فک که میراث پیامبر^(ص) برای ایشان بود، فرمودند: «می‌گویید پیامبر^(ص) ارث نمی‌گذارد؛ به کتاب خدا بنگرید که می‌فرماید: سلیمان از پدرش داوود ارث برد: وَ وَرَثَتُ سُلَیْمَانَ دَاوُدَ». ایشان همچنین خطاب به مردم فرمودند: «ای مردمی که به‌سوی باطل شتاب دارید و کردار زشت را در پیش گرفته‌اید، آیات قرآن نمی‌اندیشید؟» حضرت زهرا^(س) در نهی از منکر، بزرگ‌ترین منکر را عصب ولایت می‌دانستند و در دفاع از حق ولایت امیرالمؤمنین^(ع) به آیات قرآن اشاره کردند و فرمودند: «وای بر دوستداران دنیا! چرا نگذاشتید حق در جای خود باقی بماند؟» سپس آیاتی از سوره‌های اعراف، زمر، رعد و کهف را فرانت کردند. ایشان علاوه‌بر دفاع از ولایت، به آمران به معروف و ناهیان از منکر در طول تاریخ آموختند که در عمل به این فریضه، باید از قرآن مدد و بهره گرفت.

محقق و مؤلف سیره اهل بیت^(ع):

قرآن در زندگی فاطمی انعکاس دارد

حجت‌الاسلام والمسلمین پاک‌نیا:

با الهام از حیا و عفاف فاطمی و غلبه آن بر رفتارهای فردی و اجتماعی ما، اعم از زنان و مردان، جامعه مسیر رشد و تعالی را طی می‌کند و از مسیرهای انحرافی و ضربه‌زننده دور می‌شود

عصاره همه زنان نیک عالم

از دیگر آیات قرآن کریم که به حضرت فاطمه زهرا^(س) تفسیر و تأویل می‌شود، آیه مباهله است که می‌فرماید: «به او بگو: بیایید تا فرزندانمان و فرزندانان و زنانمان و زنانان و جان‌هایمان و جان‌هایتان را فراخوانیم. آن‌گاه (به درگاه خداوند، زاری) تضرع آئینیم تا تلانت خداوند را برد و رغوگویان نهیم». بنابراین تفسیر معتبر و تصریح اکثر علما، در اینجا مراد از زنانی که بر به‌همراه داشتن آنان تأکید شده است، حضرت زهرا^(س) است. در توضیح آنکه چرا قرآن برای آن وجود مقدس، تعبیر زنان و جمع را به کار برده است، باید گفت: اگرچه صدیقۀ طاهره^(س) یک تن بودند، در باطن و وجود، عصاره همه زنان نیک عالم همچون حضرت آسیه، ساره، حوا... هستند؛ چنان‌که قرآن کریم، حضرت ابراهیم^(ع) را نیز یک امت معرفی می‌کند؛ یعنی فراتر از یک نفر. زنانی که در قرآن تمجید شده‌اند، به صفاتی همچون توبه‌کننده، مؤمن، خادم و مهاجر وصف شده‌اند؛ مثل حضرت حوا که تائب بود یا مادر حضرت موسی^(ع) که از توکل‌کنندگان بود و حضرت هاجر^(س)، زنی مهاجر در راه خدا و مؤمن بود که برای خدا ترک دیار کرد. این‌ها همه اوصافی است که در بالاترین حد و درجه در حضرت زهرا^(س) تجلی یافته است و باعث می‌شود آن وجود مقدس، فراتر از یک جسم و وجود خاکی باشد، به‌ویژه آنکه حیات بابرکت آن بانو، سراسر تجلی آموزه‌های قرآنی همچون ایمان، عمل صالح، جهاد و ولایت‌پذیری است.

از آیات دیگری که حضرت زهرا^(س) از مصادیق کامل آن هستند، آیه تطهیر است که می‌فرماید: «... خداوند فقط می‌خواهد پلیدی و گناه را از شما اهل بیت^(ع) دور کند و کاملاً شما را پاک سازد». تعبیر «انّما» نشان از حصر این تطهیر و دوری از رجس در خاندان رسالت دارد که حضرت صدیقۀ کبری^(س) از مهم‌ترین اعضای آن و مصداق آیه هستند؛ چنان‌که نقل است پیامبر^(ص) به مدت شش یا نه ماه هر روز قبل از نماز صبح، بر در خانه امیرالمؤمنین علی^(ع) و حضرت زهرا^(س) می‌ایستادند و این آیه شریف را تلاوت می‌کردند.

حضور اجتماعی تاریخ‌ساز

توصیه‌های حضرت فاطمه^(س) به رعایت عفاف و حجاب، به معنای ماندن در خانه و انزوا و نداشتن فعالیت و حضور اجتماعی نیست. چنان‌که ایشان خود حضوری اثرگذار اما همراه با حیا، عفاف و حجاب در جامعه داشتند؛ همچون حضور در مسجد و ایراد خطبه فدکیه که تاریخ را متاثر کرده است. نقل است حضرت زهرا^(س) با حجاب کامل، وارد مسجد شدند و خطبه را بسیار غرا و با رعایت کامل حیا خواندند. حضرت زینب^(س) که در آن زمان حدود پنج‌شش ساله بوده‌اند، از او زبان این خطبه هستند. خطبه فدکیه، نمایانگر حضور اجتماعی، انقلابی، مؤثر و عالمانه زن مؤمن در اجتماع است.

حضرت زهرا^(س) نه فقط در زندگی اجتماعی بلکه در زندگی خانوادگی خود نیز عامل به‌قرآن بودند و آیاتی را که مربوط به همسر داری و فرزند پروری بود، کاملاً در زندگی خود اعمال می‌کردند. در سیره ایشان است که زمانی زندگی‌شان در خانه امیرالمؤمنین^(ع) به لحاظ معیشتی سخت شد. ایشان در پاسخ امیرالمؤمنین^(ع) که از وضعیت معیشت خانه می‌پرسیدند، فرمودند: «سوکند به‌خدا بی که مقام و عظمت تو را بالا برده است، سه روز است غذایی ندارم و مقدار اندکی هم که داشتم به بخشیدیم». وقتی علی بن ابیطالب^(ع) فرمودند چرا مرا مطلع نکردید، در پاسخ گفتند: «رسول خدا^(ص)، من را نهی کرده است که از تو چیزی بخواهم». این کم‌توقعی و رعایت حال همسر در چنین شرایط سختی، آموزه‌ای است که می‌تواند خانواده را حفظ کند؛ به‌ویژه در وضعیتی که سلامت و کبان خانواده‌ها به دلیل بی‌توقعی و چشم‌وهم چشمی‌ها، در معرض تهدید و خطر نابودی قرار گرفته است.

بنابراین آنچه به اختصار بیان کردیم، اگر این قله‌های رفتاری که در سیره حضرت زهرا^(س) به‌ویژه در ابعاد قناعت ساده‌زیستی، احسان، انفاق، تربیت فرزند، همسایه‌داری و... وجود دارد و اگر مرد بود، نبی می‌شد... این سخن بسیاری از مشکلات ما در عرصه رابطه محرم و نامحرم، روابط همسران، روابط والدین با فرزندان و تعاملات همسایگان و... رفع می‌شود.

با الهام از حیا و عفاف فاطمی و غلبه آن بر رفتارهای فردی و اجتماعی ما، اعم از زنان و مردان، جامعه مسیر رشد و تعالی را طی می‌کند و از مسیرهای انحرافی و ضربه‌زننده دور می‌شود. به تعبیر امام خمینی^(ره)، حضرت زهرا^(س) انسانی ملکوتی هستند؛ زنی که همه خواسته‌ها و آرمان‌های انبیا در او وجود دارد و اگر مرد بود، نبی می‌شد... این سخن کافی است تا بدانیم چه ظرفیت عظیمی برای الگوگیری از آن وجود مقدس در اختیار ماست تا با الهام از آن، یک زندگی فردی، خانوادگی و اجتماعی شادوارآرام‌تر تجربه کنیم.